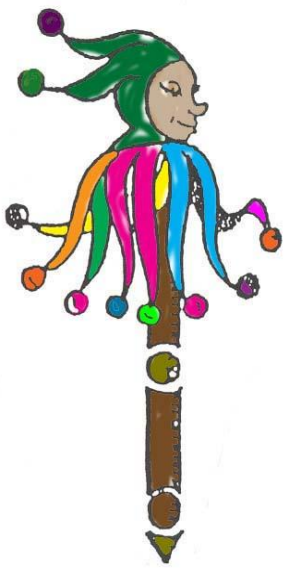

Årgang 20

Nr. 3/2011

Medlemsblad for foreningen

Legetøjets venner

Næste møde:
Torsdag den 3. marts 2011 kl. 14.30
Mødelokalet 2. sal
Danasvej 30 B
2000 Frederiksberg

Månedens emne: Dukkeovertøj og hatte m.m.

Næste møde
Så er det dukkeovertøj og hatte m.m., der står på "menuen" denne gang.
Foruden hatte, så er der jo også paraplyer, tasker, sko, smykker og strømper.
Vi får se, hvad der bliver "disket" op med.

Med venlig hilsen
Anny

……

Fastelavn står for døren og måske hører vi denne gamle remse:

BOLLER OP
OG BOLLER NED
BOLLER I MIN MAVE
HVIS JEG INGEN BOLLER FÅR,
SÅ LAVER JEG BALLADE

FASTELAVN ER MIT NAVN

Årets største drama i det gamle bondesamfund udspillede sig til fastelavn, men der er kun en svag skygge tilbage af de oprindelige skikke.

Af Lone Agersted.

Fastelavn er den mest dramatiske af vore højtider. Nu om stunder er den kun skæg og ballade med udklædte børn, som slår katten af tønden og rasler sig til lidt ekstra lommepenge hos venner og naboer. Men oprindelig var fastelavn det store opgør mellem vinter og sommer, mellem lys og mørke, mellem ondt og godt.

Skrappe midler skulle tages i brug, mente vores forfædre, for at opnå det, alle længtes efter, nemlig forår og sommer med grøde blandt mennesker, på markerne og i staldene. Nu havde mørket varet så længe, at man næsten havde glemt fornemmelsen af solens prikken på huden, og folks tålmodighed var brugt op. Man tog sagerne i egen hånd og belavede sig på et regulært mord: vinterens længe ventede død.

KATTEN OG HANEN

Børnenes uskyldige fastelavnsris er et levn fra dengang, man forestillede sig, at et træs spireevne kunne overføres til mennesker, når man risede dem. Her i landet er mest blevet brugt pilegrene eller birk, og det hændte, at man også risede frugttræer og bærbuske for at sikre en rig afgrøde. Risets pynt er symbol på det levende træs blade og frugter, som skal gøre det aldeles klart for frugtbarhedsmagterne, hvad det er, man ønsker.

Ringridning er en ældgammel fastelavnsskik, hvis oprindelse ingen i dag kan spore, men når der i gammel tid sad en levende kat i fastelavnstønden – og det gjorde der faktisk – var det, fordi man forestillede sig, at det kollektive drab på katten var en god og gavnlig ting. Katte, især de sorte, er ifølge gængs overtro hekses følgedyr, og derfor menes de at have dæmoniske egenskaber. Vore forfædre var næppe specielt ufølsomme og med hang til dyrplageri, men de tænkte sig fuldt og fast, at hvis katten blev dræbt, når der gik hul på tønden, havde man samtidig dræbt noget af den mørkemagt, som endnu stædigt holdt på vinter og kulde.

Fortsat fra side 3

Med tiden blev det ikke længere krævet, at katten skulle slåes ihjel, så når den faldt ud af tønden, lod man den løbe, og på det tidspunkt har dyret vel også været vildt af angst. Endnu senere blev katten erstattet af en kludedukke og langt op mod vor tid med appelsiner, slik og andet godt til børnene. På det tidspunkt havde alle glemt, hvorfor man i det hele taget slår katten af tønden, selv om der altid er et billede af en sort kat malet uden på.

Haner havde også en sørgelig rolle i forbindelse med gamle dages fastelavnsfejring: Fuglen er lysets bebuder, et helligt dyr men også et meget virilt væsen, der spillede en selvfølgelig rolle i alle frugtbarhedsmagier. Hvis man gav al denne livskraft til guderne, måtte de vel forstå, hvad man ønskede.

I forbindelse med gamle dages fester lå en alvorlig baggrund. Når folk morede sig, klædte sig ud og optrådte overstadigt, var det alt sammen udtryk for det samme ønske om at besnære guderne til at give den frosne jord varme, forår og liv. Derfor gik én af fastelavnslegene ud på at hænge en hane i fødderne med hovedet nedad og holde kappestrid om, hvem der først kunne rive hovedet af den. Deltagerne red forbi og havde hænderne indsmurt i fedt, så det tog lang tid, men legen handlede ikke om ondskab. Den handlede simpelthen oprindelig om at redde verden, der var ved at forgå i mørke og kulde. For os en noget uklar og ulogisk tankegang men soleklart engang.

Fastelavn betyder egentlig fastel abend, altså aftenen før de 40 dages faste begynder, men man havde sans for fest i det gamle bondesamfund, så festerne varede længe forinden, hvor man morede sig og spiste de sidste reserver. Faktisk var folk nogle steder så løsslupne, at kirken forsøgte at få de letfærdige fastelavnsløjer forbudt, men den gik ikke.

Den sidste rest af det fascinerende kapitel, som vore forfædres naturfest var, er i dag uskyldige børn og fristende fastelavnsboller i bagerens vindue. Lad og tage vare på dem som en sidste rest af meget, meget gamle frugtbarheds-ritualer.

Sidste møde den 2. februar 2011

Emnet var postkort og folde-ud-kort og det må siges, at der var flere medlemmer, der havde taget flotte gamle kort med. Så det blev en hyggelig snak både om, hvad kortene blev brugt til i gammel tid og også om der var en historie bag motivet. F.eks. efterlystes oplysning om motivet på et kort, som reklamerede om et sted, der hed Likørpavillonen i Tivoli. Ingen af de tilstedeværende kunne huske stedet.
Det kom også frem, at mange samlede egentlig ikke på kort, men så man et, der var sødt eller smukt, så købte man det jo nok.
Mange kort forestillede børn med legetøj eller blomstermotiver.
Andre var fotos af byers gader, pladser m.m. Flere medlemmer havde mange jule- og påskekort med.
De sjældne gamle folde-ud-kort var også repræsenteret sammen med slå-ud-kort af nyere dato.
Der var også en samling af danske gratulationskort og et album med forskellige engelske kort fra ca. 1875.
Celluld- og amerikanske kolorerede kort blev også vist frem.
I helt gamle dage var postkortene eller gratulationskortene smukt udsmykkede med glansbilleder og papirkniplingskanter. Mange kort blev faktisk brugt som den egentlige gave til sammenkomster eller festligheder.
***
Der blev henvist til 2 bøger om postkort:

- Svenske bogmärken af Kerstin Bergengren, Anne Marie Jacobsen og Gunilla Haglund
- Artelius: af Kerstin Bergengren og Anne Marie Jacobsen

Kirsten Johansen skriver om dukkerne:

Disse tre dukke-portrætter har flere ting tilfælles. De er tyske og fremstillet mellem 1865-75. Blandt samlere kalder man dukker af denne type for parian-dukker. D.v.s. de er fremstillet af en finkornet porcelænsmasse, der efter brændingen ikke er blevet glaseret. Parian-dukker har helt hvid ufarvet "hud", de er ikke specielt sjældne, set i et større perspektiv. Normalt er de modelleret med den voksne ofte noget stramt udseende kvinde som forbillede. Der findes et utal af variationer inden for parian-dukker, men dem, man oftest ser, har gult modelleret opsat frisure tit forsynet med modelleret farvet hårpynt af den ene eller anden slags. Det skal lige nævnes, at der også findes parian mande- og drengedukker, men de er ret sjældne.

"Conta & Böhme" er uden tvivl den fabrik, der har haft den største produktion af parian-dukker, men flere andre fabrikker blandt dem " Alt, Bech & Gottschalck" forsynede også det daværende næsten umættelige marked med parian-dukker.
Det specielle ved de her afbillede dukker er, at de IKKE forestiller damer, men større eller mindre børn. I dag kan man undre sig over, at de stramme parian-damedukker blev fremstillet og solgt i langt, langt større antal end de noget mildere dukker med mere barnlige træk.

De to dukkehoveder med "bundne" blå sløjfer i håret er fremstillet af "Conta & Böhme", hvorimod den tredje med et sort hårbånd er et produkt fra "Alt, Beck & Gottschalck" fabrikken. Modelløren, der har stået fadder til den dukke, har med garanti følt, at en lille pige burde have store øjne og store runde æblerkinder.

NB: Dukken med underteksten: Parian købt i Neustadt 2010, er fremstillet af "Alt Bech & Gottschalck"

Conta & Böhme, parian, barn

Conta & Böhme, parian, ung pige

Parian købt I Neustadt 2010, er fremstillet af "Alt Bech & Gottschalck

Endnu et billede fra Anne Friis

Tekst under billede:

Paletot med Pelerine, baret af plys. Anno 1880

Paletot=løs frakke
Pelerine=slag (woman's cape), ofte af skind eller med skindkanter
Baret=blød hue

9 Billeder fra sidste møde

10

Skandinavisk Modeblad for Toilette og Kvindelige Haandarbejder. "Dagmar"

Billeder fra Anne Friis

Stort og småt

Kaffetjansen i marts klarer Allan og Marianne

****

Købes
Gode gamle dukkehus-sager, møbler og nips fra før 1910/1920
Kontakt Lone Agersted på telefon 46 37 31 27

****

Sælges
Lone har haft kontakt med en ældre dame i Århus, som ønsker at skille sig af med sin samling af gamle ting, bl. a. ca. 50 sæt salt og peber til rimelige priser. Er du interesseret,så kontakt Lone Agersted på telefon 46 37 31 27

****

Udstillinger og Museer

Barbie-museet på Borups Allè 188 har åbent efter aftale.
www.barbiemuseum.dk

Nordsjællands Legetøjsmuseum,
Skovgaard, Hørsholmvej 32, 3490 Kvistgård
www.legetojsmuseet.dk

Legetøjsmuseet " Olgas Lyst",
Sommerstedsgade 11, telefon 33 23 85 58
Åben hver lørdag mellem kl. 13 – 17 og ellers efter aftale.

Program for 1.del af sæsonen 2011
Torsdag, den 6. januar 2011: Nipsenåle i 100 år
Torsdag, den 3. februar 2011: Postkort og foldeudkort
Torsdag, den 3. marts 2011: Dukkeovertøj og hatte m.m.
Torsdag, den 7. april 2011: Generalforsamling + loppemarked
Torsdag den 5. maj 2011: Emnet er frit indtil videre

Loppemarkeder
Loppemarked, KB-hallen, den 19. – 20. marts 2011, kl. 10 - 17
Loppemarked, Rødovre centrum, 13. marts 2011, kl. 9. – 15
Loppemarked Bellacenteret, 26. – 27. marts 2011, kl. 10-17
Antik og Lopper på Carlsberg, 16. – 17. april 2011, kl. 10 -17
Spejdernes loppemarked i Farum, Hvedemarken: 1. lørdag i i hver måned, fra kl. 10 – 13.
Det grå marked, Buddingevej 272-278, lørdag-søndag 10 -16

Se i øvrigt oversigt over markeder på
www.markedskalenderen.dk

Formandens E-mailadresse er: birgittedencker@mail.dk
Formandens telefonnr. er: 45 88 88 38
Redaktørens E-mailadresse er: anny@newmail.dk
Redaktørens telefonnr. er: 44 94 51 64
Redaktørens postadresse: Anny Petersen
Brunevang 36,st,th
2610 Rødovre

Hjemmesiden: www.legven.dk

Deadline næste blad: 21. marts 2011